

แนวปฏิบัติในการใช้ดุลยพินิจไม่รับคำร้องทุกข์ในคดีอาญา

สถานีตำรวจภูธรยานตาขาว

หลักการและเหตุผล

เมื่อมีการกระทำความผิดทางอาญาเกิดขึ้นพนักงานสอบสวนหรือตำรวจ เป็นองค์กรที่สำคัญที่สุดองค์กรหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพราะเป็นหน่วยงานแรกที่ได้รับผิดชอบต่อกระบวนการยุติธรรมก่อนที่คดีหรือข้อพิพาทที่เกิดขึ้นถูกส่งต่อไปยังขั้นตอนการสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ และเข้าสู่การพิจารณาในชั้นศาล โดยมีตำรวจเป็นผู้รวบรวมพยานหลักฐานที่ได้จากการสอบสวนของพนักงานสอบสวนแล้วส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการซึ่งเป็นนายแผ่นดินฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล หลังจากเมื่อศาลพิพากษาลงโทษแล้วเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์จะควบคุมตัวผู้นั้นไว้ในเรือนจำเพื่ออบรม ดัดนิสัย และฝึกอาชีพ เพื่อให้กลับคืนสู่สังคมได้อย่างปกติสุข

การเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา เริ่มจากขั้นตอนแรกคือการร้องทุกข์ โดยบุคคลที่มีอำนาจร้องทุกข์ คือผู้เสียหายตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๔) กล่าวคือ เมื่อมีการกระทำความผิดทางอาญาเกิดขึ้นผู้เสียหายจะต้องไปร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๓ หรือร้องทุกข์ต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ซึ่งมีตำแหน่งหน้าที่รอง หรือเหนือพนักงานสอบสวนและเป็นผู้ซึ่งมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๔ โดยผู้เสียหายมีเจตนาที่จะให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ จึงจะถือเป็นการร้องทุกข์ที่ชอบด้วยกฎหมาย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๗) ซึ่งถือเป็นเงื่อนไขในการที่จะเข้าสู่ขั้นตอนต่อไป มิฉะนั้นพนักงานสอบสวนก็จะมีอำนาจทำการสอบสวนคดีอาญานั้น และเกี่ยวกับอำนาจสั่งฟ้องของพนักงานอัยการ กล่าวคือ ในกรณีที่เป็นความผิดอาญาต่อส่วนตัวถ้าไม่มีคำร้องทุกข์หรือคำร้องทุกข์ไม่ชอบด้วยกฎหมายจะทำให้การสอบสวนที่กระทำลงโดยปราศจากอำนาจนั้นเสียไปและส่งผลให้พนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้อง ดังได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐ เมื่อข้อเท็จจริงดังกล่าวปรากฏต่อศาล ศาลก็ต้องพิจารณายกฟ้อง เนื่องจากการกระทำนั้นไม่เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายและหากเป็นคดีประเภทยอมความไม่ได้ ซึ่งเป็นคดีที่มีความผิดต่อแผ่นดิน เป็นความผิดเกี่ยวกับรัฐจะยอมความกันไม่ได้ เช่น ความผิดฐานฆ่าคนตายซึ่งได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๘๘ ความผิดฐานชิงทรัพย์ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓๙ หรือความผิดฐานปล้นทรัพย์ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๔๐ เป็นต้น โดยในการดำเนินคดีแม้ว่าผู้เสียหายจะไม่เอาผิดกับผู้กระทำผิดก็ตามแต่เมื่อผู้เสียหายได้แจ้งความร้องทุกข์ไว้แล้ว เรื่องดังกล่าวก็ไม่อาจจะยอมความหรือถอนคำร้องทุกข์ได้ เจ้าพนักงานจะต้องดำเนินคดีต่อไป

อย่างไรก็ตามไม่ว่าจะเป็นคดีอาญาที่เป็นความผิดอันยอมความได้หรือ เป็นคดีอาญาซึ่งเป็นคดีที่ยอมความไม่ได้ จะต้องผ่านการรับคำร้องทุกข์โดยมีพนักงานสอบสวนเป็นผู้มีอำนาจในการรับเรื่องร้องทุกข์ก่อนการเนินคดีในขั้นตอนต่อไปแต่เนื่องจากความผิดทางอาญามี ๒ ประเภทคือ ความผิดอาญาต่อแผ่นดิน (ความผิดยอมความไม่ได้) กับความผิดอาญาต่อส่วนตัว (ความผิดอันยอมความได้) หากเป็นกรณีคดีอาญาความผิดต่อส่วนตัว เมื่อมีการกระทำความผิดทางอาญาเกิดขึ้น ผู้เสียหายต้องร้องทุกข์ ต่อพนักงานสอบสวนตามระเบียบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๑ ก่อนเสมอ

ปัจจุบัน มีบุคคลที่ตกเป็นผู้เสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดทางอาญาเป็นจำนวนมากเนื่องจากสภาพทางเศรษฐกิจ ที่ฝืดเคือง ส่งผลกระทบให้มีผู้กระทำความผิดเพิ่มขึ้นผู้เสียหายซึ่งได้รับความเดือดร้อนต้องหาที่พึ่งทางกระบวนการยุติธรรมจึงต้องไปดำเนินการร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนแต่อาจจะถูกพนักงานสอบสวนใช้ดุลยพินิจปฏิเสธไม่รับคำร้องทุกข์สำหรับประเทศไทยมีกฎหมายอาญา และมีระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ ฉบับที่ ๙ พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งเป็นบทบัญญัติในการควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานตำรวจที่ทำหน้าที่สอบสวนไม่เปิดช่องว่างให้พนักงานสอบสวนนั้นใช้ดุลยพินิจในรับเรื่องร้องทุกข์เพื่อนำคดีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ซึ่งหากเป็นการร้องทุกข์ที่ขอบด้วยกฎหมายแล้ว หากพนักงานสอบสวนไม่รับเรื่องร้องทุกข์ถือเป็นการกระทำความผิดในทางอาญาซึ่งได้มีกฎหมายบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ เรื่องของความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการโดยการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบและมีความผิดทางวินัยฐานไม่ปฏิบัติตามระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีแต่ด้วยปัจจัยหลายประการทำให้พนักงานสอบสวนยอมใช้ดุลยพินิจไม่รับคำร้องทุกข์ทั้งที่รู้ว่าสิ่งที่กระทำนั้นเป็นความผิดแต่เลือกที่จะเสี่ยงไม่รับคำร้องทุกข์เพื่อลดภาระของคนที่ล้นมือเนื่องจากพนักงานสอบสวนมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับภาระงานที่ล้น หรือบางครั้งใช้ดุลยพินิจโดยผิดพลาดไปโดยวินิจฉัยว่าเป็นคดีแพ่งเพราะบางคดีแทบจะแยกไม่ออกกว่าเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญา หรือสาเหตุมาจากพนักงานสอบสวนถูกคำสั่งโยกย้ายมาจากการปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายอื่น ทำให้ขาดความชำนาญในการสอบสวน ขาดความมั่นใจในการปฏิบัติหน้าที่ขาดความรักและรับผิดชอบในหน้าที่หรือเป็นเพราะนโยบายการบริหารงานภายในองค์กรทำให้พนักงานสอบสวนถูกผู้บังคับบัญชาแทรกแซงการใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจ ส่งผลให้พนักงานสอบสวนไม่มีอิสระในการตัดสินใจได้อย่างเต็มที่

จากปัญหาการใช้ดุลยพินิจของพนักงานสอบสวนไม่รับคำร้องทุกข์ทำให้ผู้เสียหายไม่สามารถเข้าถึงสิทธิและทำให้ประชาชนขาดความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมที่เป็นที่พึ่งที่สำคัญยิ่ง หากกระบวนการยุติธรรมในชั้นสอบสวนไม่สามารถทำให้ประชาชนเข้าถึงการใช้สิทธิได้จริง กระบวนการยุติธรรมในชั้นต่อไปก็ไม่อาจดำเนินการเพื่อสร้างความเป็นธรรมให้แก่ประชาชนได้

การร้องทุกข์ กล่าวโทษ

“**คำร้องทุกข์**” ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒(๗) หมายถึง การที่ผู้เสียหายได้กล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ว่ามีผู้กระทำความผิดขึ้น จะรู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือไม่ก็ตาม ซึ่งกระทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหาย และการกล่าวหาเช่นนั้นได้กล่าวโดยมีเจตนาจะให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ

“**คำกล่าวโทษ**” ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒(๘) หมายถึงการที่บุคคลอื่นซึ่งไม่ใช่ผู้เสียหายได้กล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ว่ามีบุคคลรู้ตัวหรือไม่ก็ได้กระทำความผิดอย่างหนึ่งขึ้นกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๓ ผู้เสียหายอาจร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนได้ คำร้องทุกข์นั้นต้องปรากฏชื่อและที่อยู่ของผู้ร้องทุกข์ ลักษณะแห่งความผิดพฤติการณ์ต่าง ๆ ที่ความผิดนั้นได้กระทำลง ความเสียหายที่ได้รับและชื่อหรือรูปพรรณของผู้กระทำผิดเท่าที่จะบอกได้ คำร้องทุกข์นี้จะทำเป็นหนังสือหรือร้องด้วยปากก็ได้ ถ้าเป็นหนังสือต้องมีวันเดือนปีและลายมือชื่อของผู้ร้องทุกข์ถ้าร้องด้วยปากให้พนักงานสอบสวนบันทึกไว้ ลงวันเดือนปีและลงลายมือชื่อผู้บันทึกกับผู้ร้องทุกข์ในบันทึกนั้น

ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยการรับเลขคำแจ้งความและเลขคดีอาญา พ.ศ.๒๕๕๕ ลงวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๖๕ ให้ความหมายคำนิยามศัพท์ ดังนี้.

๑. “คำแจ้งความ” หมายความว่า เรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้แจ้งความได้แจ้งต่อผู้รับแจ้งความ โดยอ้างว่าได้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น
๒. “ผู้แจ้งความ” หมายความว่า บุคคลซึ่งมาแจ้งความต่อผู้รับแจ้งความ
๓. “ผู้รับแจ้งความ” หมายความว่า พนักงานสอบสวน ซึ่งได้รับแจ้งความจากผู้แจ้งความ
๔. “มูลความผิดทางอาญา” หมายความว่า การกระทำที่เข้าองค์ประกอบความผิดทางอาญาฐานใดฐานหนึ่ง
๕. “เลขคำแจ้งความ” หมายความว่า ลำดับการรับแจ้งความของผู้แจ้งความที่เกี่ยวกับเรื่องราว หรือ เหตุการณ์ต่าง ๆ ซึ่งผู้แจ้งความอ้างว่าได้มีการกระทำความผิดทางอาญาเกิดขึ้น
๖. “เลขคดีอาญา” หมายความว่า ลำดับการรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ เมื่อการสืบสวนสอบสวน ปรากฏว่ามีมูลความผิดทางอาญาเกิดขึ้น
๗. “สมุดบันทึกคำแจ้งความ” หมายความว่า สมุดที่ใช้บันทึกการออกเลขคำแจ้งความรวมถึงบันทึกคำแจ้งความในระบบสารสนเทศที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติกำหนด
๘. “สมุดบันทึกคดี” หมายความว่า สมุดที่ใช้บันทึกการออกเลขคดีอาญา รวมถึงบันทึกเลขคดีอาญาในระบบสารสนเทศที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติกำหนด

หลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจไม่รับแจ้งความร้องทุกข์ในคดีอาญา

เมื่อมีผู้มาแจ้งความ แม้คำแจ้งความนั้นพนักงานสอบสวนเห็นว่ายังไม่แน่ชัดว่า เป็นคำร้องทุกข์ หรือคำกล่าวโทษ หรือเป็นเรื่องทางแพ่ง เมื่อพนักงานสอบสวนได้ดำเนินการสอบสวนผู้แจ้งความ และพยานที่ผู้แจ้งอ้างถึง หรือพยานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการดำเนินการอื่นทั้งหลายในการรวบรวมพยานหลักฐาน จนปรากฏชัดว่าไม่มีมูลความผิดอาญาเกิดขึ้น ให้พนักงานสอบสวนรีบเสนอเรื่องให้ผู้บังคับบัญชาทราบตามลำดับชั้น ถึงหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน พิจารณาสั่งภายใน ๔๘ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่รับเลขรับแจ้งความ กรณีหัวหน้าหน่วยงานพิจารณาวินิจฉัยสั่งการแล้วเห็นว่า เป็นเรื่องในทางแพ่ง ก็ให้ชี้แจงทำความเข้าใจให้ผู้แจ้งทราบ และลงประจำวันเกี่ยวกับคดี พร้อมให้ผู้แจ้งลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน

หากผู้แจ้งไม่เห็นด้วยกับคำสั่งดังกล่าว และยืนยันจะให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนต่อไป ก็ให้ดำเนินการตามความประสงค์ของผู้แจ้งความ พร้อมทั้งอธิบายให้ทราบถึงกรณีที่อาจจะต้องรับผิดชอบทางกฎหมายด้วย และนำข้อ ๔(๑) หรือ ข้อ ๔(๒) ของระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยการรับเลขคำแจ้งความและเลขคดีอาญา พ.ศ.๒๕๖๖ ลงวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๖๕ มาใช้โดยอนุโลม

กรณีหัวหน้าหน่วยงานพิจารณาวินิจฉัยสั่งการแล้วเห็นว่า เป็นเรื่องที่มีมูลความผิดทางอาญา ไม่ว่าจะมีความผิดอาญาแผ่นดินหรือความผิดต่อส่วนตัว ก็นำข้อ ๔(๑) หรือ ข้อ ๔(๒) ของระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยการรับเลขคำแจ้งความและเลขคดีอาญา พ.ศ.๒๕๖๖ ลงวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๖๕ มาใช้โดยอนุโลม

และในกรณีต่อไปนี้พนักงานสอบสวนอาจใช้ดุลพินิจไม่ทำการสอบสวนได้ คือ

๑. เมื่อผู้เสียหายขอความช่วยเหลือ แต่ไม่ยอมรับข้อเท็จจริงตามระเบียบ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๒ (๑)

๒. เมื่อผู้เสียหายฟ้องคดีเองโดยมิได้มีการร้องทุกข์ก่อน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๒ (๒)

๓. เมื่อมีหนังสือกล่าวโทษเป็นบัตรสนเท่ห์หรือบุคคลที่กล่าวโทษด้วยปากไม่ยอมบอกว่าเขาเป็นใคร หรือไม่ยอมลงลายมือชื่อในคำกล่าวโทษ หรือบันทึกคำกล่าวโทษ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๒ (๓)

คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ที่ ๑๗๗/๒๕๖๔

เรื่อง การรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษความผิดอาญานอกเขตอำนาจการสอบสวน

ด้วยสำนักงานตำรวจแห่งชาติเห็นสมควรกำหนดการดำเนินการในการรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษความผิดอาญานอกเขตอำนาจการสอบสวนตามมาตรา ๑๒๔ และมาตรา ๑๒๗ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อให้สอดคล้องกับแผนการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม ซึ่งกำหนดให้นำเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินการรับแจ้งความในท้องที่ใดท้องที่หนึ่งของพนักงานสอบสวนที่ได้มีอำนาจทำการสอบสวนในคดีนั้น

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๑(๔) แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๗/๒๕๕๙ ลงวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ เรื่อง การกำหนดตำแหน่งของข้าราชการตำรวจซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ จึงออกคำสั่ง ดังนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิก

(๑) หนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๐๐๑๑.๒๕/๑๖๒๖ ลงวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๖๑ เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษในความผิดอาญานอกเขตอำนาจพนักงานสอบสวน

(๒) หนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๐๐๑๑.๒๕/๒๑๙๒ ลงวันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๑ เรื่อง ชักซ้อมการปฏิบัติในการรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษความผิดอาญานอกเขตอำนาจพนักงานสอบสวน

ข้อ ๒ ในคำสั่งนี้หากคำใดมิได้มีคำอธิบายไว้ ให้ถือคำอธิบายตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

ข้อ ๓ ในคำสั่งนี้

(๑) “ตำรวจ” หมายความว่า ตำรวจซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(๒) “ข้าราชการตำรวจ” หมายความว่า ข้าราชการตำรวจประเภทที่มียศและไม่มียศ ตามกฎหมายว่าด้วยตำรวจแห่งชาติ

(๓) “คำแจ้งความ” หมายความว่า เรื่องราว หรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่ผู้แจ้งความได้แจ้งต่อผู้รับแจ้งความซึ่งอาจเกี่ยวกับคดีอาญาหรือไม่ก็ตาม

(๔) “ผู้แจ้งความ” หมายความว่า บุคคลซึ่งได้มาแจ้งคำแจ้งความต่อผู้รับแจ้งความ

(๕) “ผู้รับแจ้งความ” หมายความว่า ตำรวจ หรือพนักงานสอบสวน ซึ่งได้รับแจ้งคำแจ้งความจากผู้แจ้งความ

(๖) “รายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์” หมายความว่า รายงานประจำวันที่ได้มีการจัดทำขึ้นในรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับใช้บันทึกเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานในหน้าที่ของตำรวจ และงานที่ตำรวจได้ปฏิบัติในวันหนึ่ง ๆ ไว้เป็นหลักฐานในแต่ละวันมีเหตุการณ์ใดเกิดขึ้น และตำรวจได้จัดการไปอย่างไร

(๗) “อิเล็กทรอนิกส์” หมายความว่า การประยุกต์ใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ไฟฟ้า คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า หรือวิธีอื่นใดในลักษณะคล้ายกัน และให้หมายความรวมถึงการประยุกต์ใช้วิธีการทางแสง วิธีการทางแม่เหล็ก หรืออุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้วิธีต่าง ๆ เช่นว่านั้น

ข้อ ๔ เมื่อมีผู้มาแจ้งความต่อตำรวจ หรือพนักงานสอบสวนที่อยู่นอกเขตอำนาจการสอบสวน ให้ผู้รับแจ้งความรับคำแจ้งความนั้นไว้ หากเป็นกรณีผู้แจ้งความได้รับมอบอำนาจให้มาแจ้งความ ให้ขอหนังสือมอบอำนาจหรือเอกสารอื่นใดที่แสดงถึงการมอบหมายให้มาแจ้งความ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการรับคำแจ้งความ

ข้อ ๕ เมื่อคำแจ้งความนั้นมีลักษณะเป็นคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษความผิดอาญานอกเขตอำนาจของตน การลงรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีอาญา หรือรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีจราจร ให้ปรากฏรายละเอียดชื่อ และที่อยู่ของผู้ร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ ลักษณะแห่งความผิด พฤติการณ์ต่าง ๆ ที่ความผิดนั้นได้กระทำลง ความเสียหายที่ได้รับ และชื่อหรือรูปพรรณของผู้กระทำผิดเท่าที่จะบอกได้ ให้ครบถ้วนตามมาตรา ๒ (๗) (๘) และมาตรา ๑๘ และหรือมาตรา ๑๙ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยมีต้องออกเลขคดี แต่ให้ออกเลขคดีอาญาหรือคดีจราจรนอกเขต (คดีอาญา/จราจร ที่ นข./.....ของ.....) เพื่อประโยชน์ในการติดตามผลการดำเนินคดี ทั้งนี้ พนักงานสอบสวนจะทำการบันทึกปากคำผู้แจ้งความประกอบคำร้องทุกข์ หรือคำกล่าวโทษด้วยหรือไม่ก็ได้

ความผิดอันยอมความได้ แม้จะร้องทุกข์นอกเขตอำนาจการสอบสวน เมื่อมีการร้องทุกข์ภายในสามเดือน นับแต่วันที่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด ย่อมถือเป็นการร้องทุกข์โดยชอบด้วยกฎหมาย

ข้อ ๖ ให้นำระบบรายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์สถานีตำรวจมาใช้ในการลงรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีอาญา และรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีจราจรตามข้อ ๕ โดยอนุโลม

ข้อ ๗ เมื่อมีการรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษความผิดอาญานอกเขตอำนาจการสอบสวน ให้ดำเนินการ ดังนี้

(๑) กรณีลงรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีอาญา รายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีจราจร ให้ส่งสำเนารายงานประจำวันดังกล่าวพร้อมรับรองสำเนาถูกต้อง และเอกสารประกอบคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ (ถ้ามี) ไปยังพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจสอบสวนโดยเร็ว ภายใน ๓ วัน นับแต่วันที่รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ ทั้งนี้ หากเป็นกรณีเร่งด่วนอาจส่งเรื่องไปทางโทรสาร หรือช่องทางอิเล็กทรอนิกส์อื่นไปก่อน แล้วจึงส่งสำเนารายงานประจำวันดังกล่าวพร้อมรับรองสำเนาถูกต้องดังกล่าว พร้อมเอกสารอื่นที่เป็นต้นฉบับไปยังพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจการสอบสวน

(๒) กรณีลงระบบรายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์ วิธีการส่งรายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์ให้เป็นไปตามประกาศสำนักงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ทั้งนี้ หากเป็นกรณีเร่งด่วนอาจส่งเรื่องไปทางโทรสาร หรือช่องทางอิเล็กทรอนิกส์อื่นไปก่อน และหากมีเอกสารประกอบคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ ให้ส่งต้นฉบับไปยังพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจสอบสวนโดยเร็ว ภายใน ๓ วัน นับแต่วันที่รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ

ข้อ ๘ เมื่อหัวหน้าสถานีตำรวจ หรือหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนของพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจสอบสวน ได้รับเรื่องตามข้อ ๗ แล้ว ให้มอบหมายพนักงานสอบสวนรับผิดชอบดำเนินการสอบสวนตามอำนาจและหน้าที่ โดยให้ดำเนินการ ดังนี้

(๑) บันทึกรายละเอียดต่างๆ ตามที่ได้รับเรื่องไว้ในสมุดสารบบการดำเนินคดีอาญาทั่วไป หรือสมุดสารบบการดำเนินคดีจราจรทางบก และลงรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีอาญา หรือรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีจราจร และบันทึกในระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ (CRIMES) และให้รีบดำเนินการสอบสวนโดยมิชักช้า

(๒) การรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษความผิดอาญานอกเขตอำนาจการสอบสวน ยังมีอาจถือได้ว่าเป็นการสอบสวนโดยชอบด้วยกฎหมาย จึงให้ออกหมายเรียกผู้ร้องทุกข์หรือผู้กล่าวโทษ เพื่อมาทำการบันทึกปากคำ โดยเร็ว

(๓) การส่งประเด็นการสอบสวน พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจ อาจส่งประเด็นไปยังพนักงานสอบสวน ซึ่งมีอำนาจทำการสอบสวนปากคำแทน ดังที่บัญญัติไว้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๘(๑) ก็ได้

หากเป็นเรื่องที่มีได้เกิดในเขตอำนาจการสอบสวนของตน ให้ส่งเรื่องไปยังสถานีตำรวจ หรือหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนที่มีอำนาจการสอบสวนโดยเร็ว สำหรับวิธีการส่งเรื่องทางอิเล็กทรอนิกส์ ให้เป็นไปตามประกาศของสำนักงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ทั้งนี้ ให้หัวหน้าสถานีตำรวจ หรือหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนที่ได้รับเรื่องดังกล่าวดำเนินการตามความในวรรคหนึ่งต่อไป

ข้อ ๙ หน่วยงานใดจะเริ่มดำเนินการรับแจ้งความที่มีลักษณะเป็นรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษความผิดอาญานอกเขตอำนาจการสอบสวนผ่านระบบรายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์ สถานีตำรวจ ให้เป็นไปตามประกาศของสำนักงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยความเห็นชอบของผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย

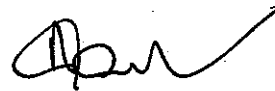
ข้อ ๑๐ บรรดาระเบียบ และคำสั่งอื่นในส่วนที่กำหนดไว้แล้วในคำสั่งนี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับคำสั่งนี้ ให้ใช้คำสั่งนี้แทน

ข้อ ๑๑ วิธีปฏิบัติเรื่องใดที่มีได้กำหนดในคำสั่งนี้ไว้โดยเฉพาะ ให้ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบคำสั่ง หรือหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๙ เมษายน พ.ศ.๒๕๖๔

พลตำรวจเอก

(สุวิทย์น์ แจ้งยอดสุข)

ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

QR code คำสั่งที่ยกเลิก

แนวปฏิบัติในการใช้ดุลยพินิจไม่รับคำร้องทุกข์ ในคดีอาญา

๑. การรับแจ้งความ

การรับแจ้งความ ให้ผู้รับแจ้งความพึงระลึกไว้เสมอว่า การรับแจ้งความเป็นหน้าที่ที่จะต้องบริการประชาชน เพื่อให้เป็นไปตามหลักการที่ว่า “เป็นตำรวจมีอาชีพ เพื่อความผาสุกของประชาชน” จึงต้องรับแจ้งความ และให้บริการทุกเรื่องโดยให้ปฏิบัติดังนี้

๑.๑ การดำเนินการเมื่อได้รับแจ้งความ

๑.๑.๑ เมื่อมีผู้มาติดต่อราชการที่หน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน ไม่ว่าจะด้วยเรื่องใดๆ ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในขณะนั้นทักทาย อำนวยความสะดวกให้คำแนะนำที่ถูกต้องอย่างรวดเร็ว ห้ามมิให้หลีกเลี่ยงหรือละเลยหรือปิดความลับผิดชอบ

๑.๑.๒ เมื่อมีผู้มาแจ้งความที่ไม่เกี่ยวกับคดีอาญา และผู้แจ้งมีความประสงค์จะแจ้งไว้เป็นหลักฐานเพื่อประกอบการยืนยัน รับรอง หรือตรวจสอบ ให้พนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวข้องบันทึกคำแจ้งความนั้น ในสมุดรายงานประจำวันรับแจ้งเป็นหลักฐาน ส่วนการแจ้งเอกสารหายให้บันทึกการรับแจ้งไว้ในสมุดรายงานประจำวันรับแจ้งเอกสารหาย

๑.๑.๓ เมื่อมีผู้มาแจ้งความที่เกี่ยวกับคดีอาญา ให้พนักงานสอบสวนทักทายผู้แจ้งอยู่เสมอว่า ผู้เสียหายอาจร้องทุกข์ หรือผู้กล่าวโทษอาจกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนได้ และพนักงานสอบสวนมีหน้าที่ต้องรับคำร้องทุกข์ หรือคำกล่าวโทษตามกฎหมาย ไม่ว่าจะเหตุเกิด หรืออ้าง หรือเชื่อว่าเกิดภายในเขตอำนาจการสอบสวนของตนหรือไม่ก็ตาม ห้ามปฏิเสธว่าเหตุมิได้เกิดในเขตอำนาจตน และให้

ดำเนินการ ดังนี้

๑.๑.๓.๑ การรับแจ้งความที่เกี่ยวกับคดีอาญาซึ่งได้เกิด หรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน โดยให้พนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษตามระเบียบว่าด้วยการรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ โดยให้บันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับการรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษไว้ในสมุดสารบบการดำเนินคดีอาญาทั่วไป หรือสมุดสารบบการดำเนินคดีจราจรทางบกไม่ว่าจะเป็นกรณีที่เปรียบเทียบปรับในวันรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษได้หรือไม่ก็ตาม หรือทำสำนวนการสอบสวนและลงรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดี แล้วรีบดำเนินการสอบสวนโดยไม่ชักช้า

กรณีร้องทุกข์ หรือกล่าวโทษในความผิดอาญาซึ่งมิได้เกิดในเขตอำนาจของตนหรือที่เกิดนอกราชอาณาจักร ให้รับแจ้งความโดยลงรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีไว้ หลังจากนั้นให้ส่งเรื่องไปยังพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่รับผิดชอบเพื่อดำเนินการสอบสวนต่อไป

๑.๑.๓.๒ การรับแจ้งความที่เกี่ยวกับคดีอาญาซึ่งได้เกิด หรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตนแต่เป็นกรณีที่ผู้เสียหายขอความช่วยเหลือแต่ไม่ยอมร้องทุกข์ตามระเบียบหรือคดีความผิดต่อส่วนตัวซึ่งผู้เสียหายมาแจ้งความต่อพนักงานสอบสวน และคู่กรณีได้เจรจายอมความกันโดยถูกต้องตามกฎหมายก่อนที่จะมีการรับคำร้องทุกข์ตามระเบียบ หรือกรณีอื่นๆ พนักงานสอบสวนไม่ต้องทำการสอบสวน แต่ให้ลงรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดี พร้อมทั้งบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับการรับแจ้ง

ความไว้ใน สมุดสารบบการรับแจ้งความที่เกี่ยวกับคดีอาญาโดยไม่สอบสวน (แบบ ส ๕๖ - ๗๔)

๑.๑.๔ การรับแจ้งความที่ยังไม่แน่ชัดว่าความผิดอาญาได้เกิด หรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดในเขตอำนาจของตน ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการดังนี้

(๑) ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๙

(๒) กรณีที่ไม่แน่ว่าพนักงานสอบสวนคนใดในจังหวัดเดียวกัน หรือในระหว่างหลายจังหวัดให้ดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๑ โดยให้พนักงานสอบสวนที่รับแจ้งความดำเนินการสอบสวนเบื้องต้น แล้วเสนอความเห็นไปยังผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้มีอำนาจ ชี้ขาดวินิจฉัยสั่งการ

๑.๑.๕ การรับแจ้งความที่ยังไม่แน่ชัดว่าเป็นคำร้องทุกข์ หรือคำกล่าวโทษ หรือเป็นเรื่องทางแพ่ง ให้พนักงานสอบสวนบันทึกการรับแจ้งความไว้ในรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดี แล้วรีบเสนอเรื่องให้ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นถึงหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน พิจารณาสั่งภายใน ๒๔ ชั่วโมงนับแต่เวลาที่บันทึกการรับแจ้งความไว้ในรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดี

กรณีผู้บังคับบัญชาหัวหน้าหน่วยงานพิจารณาวินิจฉัยสั่งการแล้วเห็นว่าเป็นเรื่องในทางแพ่งก็ให้ชี้แจงทำความเข้าใจให้ผู้แจ้งความทราบและลงประจำวันเกี่ยวกับคดี พร้อมให้ผู้แจ้งความลงชื่อไว้เป็นหลักฐาน

กรณีผู้บังคับบัญชาหัวหน้าหน่วยงานพิจารณาวินิจฉัยสั่งการแล้วเห็นว่าเป็นเรื่องในทางอาญา ไม่ว่าจะมีความผิดอาญาแผ่นดินหรือความผิดต่อส่วนตัว ก็ให้พนักงานสอบสวน

พิจารณาตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

๑.๑.๖ ในกรณีเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน เมื่อผู้เสียหายขอความช่วยเหลือแต่ไม่ยอมร้องทุกข์ตามระเบียบ หรือเมื่อผู้เสียหายฟ้องคดีเองโดยมิได้ร้องทุกข์ก่อน หรือเมื่อมีหนังสือกล่าวโทษเป็นบัตรสนเท่ห์ หรือบุคคลที่กล่าวโทษด้วยปากไม่ยอมบอกว่า เขาคือใคร หรือไม่ยอมลงลายมือชื่อในคำกล่าวโทษหรือบันทึกคำกล่าวโทษ พนักงานสอบสวนจะไม่ทำการสอบสวนก็ได้ แต่ต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้บังคับการ หรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการหรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการ

ในกรณีผู้เสียหายขอความช่วยเหลือแต่ไม่ยอมร้องทุกข์ตามระเบียบ ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการให้ความช่วยเหลือตามหน้าที่โดยมิชักช้า หลังจากนั้นจึงรายงานผู้บังคับการ หรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการหรือส่วนราชการที่มีฐานะ เทียบเท่ากองบัญชาการ เพื่อจะไม่ทำการสอบสวน

กรณีดังกล่าว หากผู้บังคับบัญชามีความเห็นที่ไม่ต้องทำการสอบสวนให้บันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับการรับแจ้งความไว้ในสมุดสารบบการรับแจ้งความที่เกี่ยวกับคดีอาญาโดยไม่สอบสวน (แบบ ส.๕๖-๗๔)

ในกรณีเป็นความผิดอาญาแผ่นดินและไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามวรรคสองให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนว่ามีมูลความผิดหรือไม่ ถ้าปรากฏเป็นความผิดแล้วเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะต้องดำเนินการสอบสวนต่อไป

๑.๒ การแจ้งผลความคืบหน้าการสอบสวน

เพื่อเป็นการสื่อสารและสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้กับผู้แจ้งความร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ รวมทั้งผู้ที่ได้รับความเสียหายในคดีจราจรทางบกซึ่งมิใช่ผู้ต้องหา หรือญาติของผู้ตายในสำนวนชั้นสูตรพลิกศพ ได้รับทราบความคืบหน้าผลการดำเนินการของพนักงานสอบสวน ทั้งนี้เพื่อเป็นการให้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเท่าเทียมกัน จึงให้พนักงานสอบสวนถือปฏิบัติดังนี้

๑.๒.๑ คดีทุกประเภทที่มีผู้แจ้งความร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนให้แจ้งความคืบหน้าผลการดำเนินการให้ผู้ร้องทุกข์หรือผู้กล่าวโทษ รวมทั้งผู้ที่ได้รับความเสียหายในคดีจราจรทางบกซึ่งมิใช่ผู้ต้องหา หรือญาติของผู้ตายในสำนวนชั้นสูตรพลิกศพทราบ โดยให้พนักงานสอบสวนเจ้าของสำนวนหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายมีหน้าที่แจ้งความคืบหน้า

๑.๒.๒ การแจ้งผลความคืบหน้าการสอบสวนให้ผู้ร้องทุกข์หรือผู้กล่าวโทษทราบให้ทำเป็นหนังสือแจ้งความคืบหน้าการสอบสวน โดยมีระยะเวลาในการแจ้งความคืบหน้าผลการสอบสวน

ดังนี้

๑.๒.๒.๑ ครั้งแรก เมื่อครบกำหนด ๓๐ วันนับแต่วันรับคำร้องทุกข์ หรือคำกล่าวโทษ

๑.๒.๒.๒ ครั้งที่สอง เมื่อครบกำหนด ๖๐ วันนับแต่วันที่แจ้งครั้งแรก

๑.๒.๒.๓ ครั้งที่สาม เมื่อสรุปสำนวนการสอบสวนส่งให้พนักงานอัยการทั้งนี้ หากมีการออกหมายจับ หรือจับกุมผู้ต้องหาได้ก็ให้แจ้งผู้ร้องทุกข์หรือผู้กล่าวโทษทราบด้วย